

Tragedija Hamlet, William Shakespeare
redatelj Peter Brook
izvedba Theatre des Bouffes du Nord, Pariz
54. dubrovačke ljetne igre, 2003.

Brookov susret s *Hamletom*

PREMIJERE

RAZGOVOR

FESTIVALI

VOX

HISTRIONIS

AKTUALNOSTI

TEORUA

NOVE KNJIGE

SJEĆANJA

DRAMA

“Svoju sam predstavu nazvao *Tragedija Hamleta*, jer, kao u grčkim tragedijama, u njoj postoji samo središnja figura koja je u dubokom konfliktu sa svijetom. Eliminirao sam iz predložka podzaplet, elemente melodrame i na posljertku je ostao samo središnji karakter određen odnosima unutar drame, onako kao što je zapisano u grčkoj tragediji. Istom sam se metodom koristio i u *Carmen* te je od velike i poznate opere nastala *Tragedija Carmen*, a u njoj su zadržani središnji odnosi između malog broja karaktera. Eksperimentirao sam u predstavi koja se zvala *Qui est la?*, a bavila se pitanjima kako režirati ono što je već režirano, koristeći se određenim fragmentima *Hamleta* i ubrzo mi je postalo jasno kako su oni iznimno zanimljivi. To me je potaknulo da pokušam napraviti predstavu od fragmenata. Ne želim reći da bi ostali redatelji trebali to isto učiniti sa svim Shakespeareovim dramama, ali ovo iskustvo je rezultiralo kratkim, intenzivnim i zgusnutim *Hamletom*” kaže Peter Brook.

Osam glumaca u Brookovu *Hamletu*, izvedenom krajem lipnja na ruševinama crkve sv. Marije na Lokrumu,

tumači četrnaest uloga. Klaudije je istodobno i Duh Hamletova oca, Polonije je Grobar, Rosencrantz je i Prvi glumac i Grobar, a Guildenstern Drugi glumac i Laert. U tom naizgled neobičnom rasporedu uloga prepoznaje se dubinsko redateljevo promišljanje Shakespeareova predložka u kojem su umnožavaju značenja kroz temeljne suodnose likova koji su se zatekli zatočenim u mišolovci iz koje doista više nema izlaza. I nakon smrti Ofelija se vraća na pozornicu promatrajući svoj vlastiti pogreb, a na samom kraju predstave mrtvi se bude i dočekuju zoru. Višeznačnost ove scenske adaptacije upućuje na različita rješenja u interpretativnom lancu i nudi gledatelju ne jedno, nego mnoštvo zrcala u kojima se ogledavaju izgledi našeg turbulentnog i kaotičnog svijeta. Na izvedbenoj razini to je *Hamlet* bez povišenih tonova i raskošnih gesti, *Hamlet* koji nas vraća u svakodnevicu, postajući time razumljiv i blizak svakomu tko se našao u gledalištu.

Mnogi su redatelji prije Brooka i u vrijeme njegovih velikih kazališnih uspjeha na pozornicama ispisivali revoluciju glumačkog iskaza, scenografske novine, utemeljili

William Shakespeare

Tragedija

La Tragedie

The Tragedy of

HAMLET

Adaptacija / Adapted by **Peter Brook**
Prijevod / Translated by **Jean-Claude Carrière & Marie-Hélène Estienne**

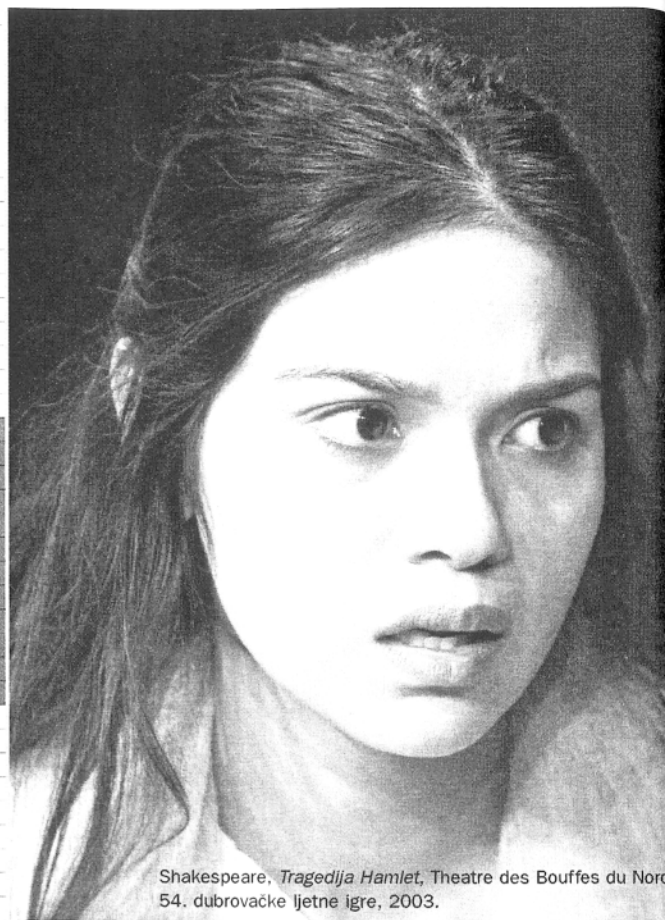
Režija / Directed by **Peter Brook**
Asistent režije / Assistant Director **Marie-Hélène Estienne**

Oblikovanje svijeta / Light Design **Philippe Vialatte**
Glazba / Music **Antonin Stahly**
Kosumi / Costumes **Ysabel de Maisonneuve & Issey Miyake**

LICA / DRAMATIS PERSONAE	
Emile Abossolo-Mbo	Duh Hamletova oca, Klaudije Ghost of Hamlet's father, Claudius
Lito Baur	Gertruda / Gertrude
Habib Dembélé dit Guimba	Polonije / Polonius, Grobar / Gravedigger
Rachid Djaidani	Guildenstern, Drugi glumac, Laert
Bruce Myers	Guildenstern, Second player, Laertes Rosencrantz, Prvi glumac, Grobar
William Nadylam	Rosencrantz, First player, Gravedigger
Véronique Sacri	Hamlet
Antonin Stahly	Ofelija / Ophelia Horacije / Horatio

Tehnički ravnatelj / Technical Director	Philippe Mulon
Inspicijent / Stage Manager	Sylvain Mazade
Svjetlosno vodstvo / Lighting	Cyril Mulon
Garderobijerka / Dresser	Mauricette Renda
vodstvo turneje / Tour Manager	Marko Rankov

Produkcija / Production **CICT / Théâtre des Bouffes du Nord**

Shakespeare, *Tragedija Hamlet*, Theatre des Bouffes du Nord
54. dubrovačke ljetne igre, 2003.

PREMIJERE

RAZGOVOR

FESTIVAL

MOV

HISTORIJA

AKTUALNOST

TEORIJA

NOVE KNJIGE

RECENZije

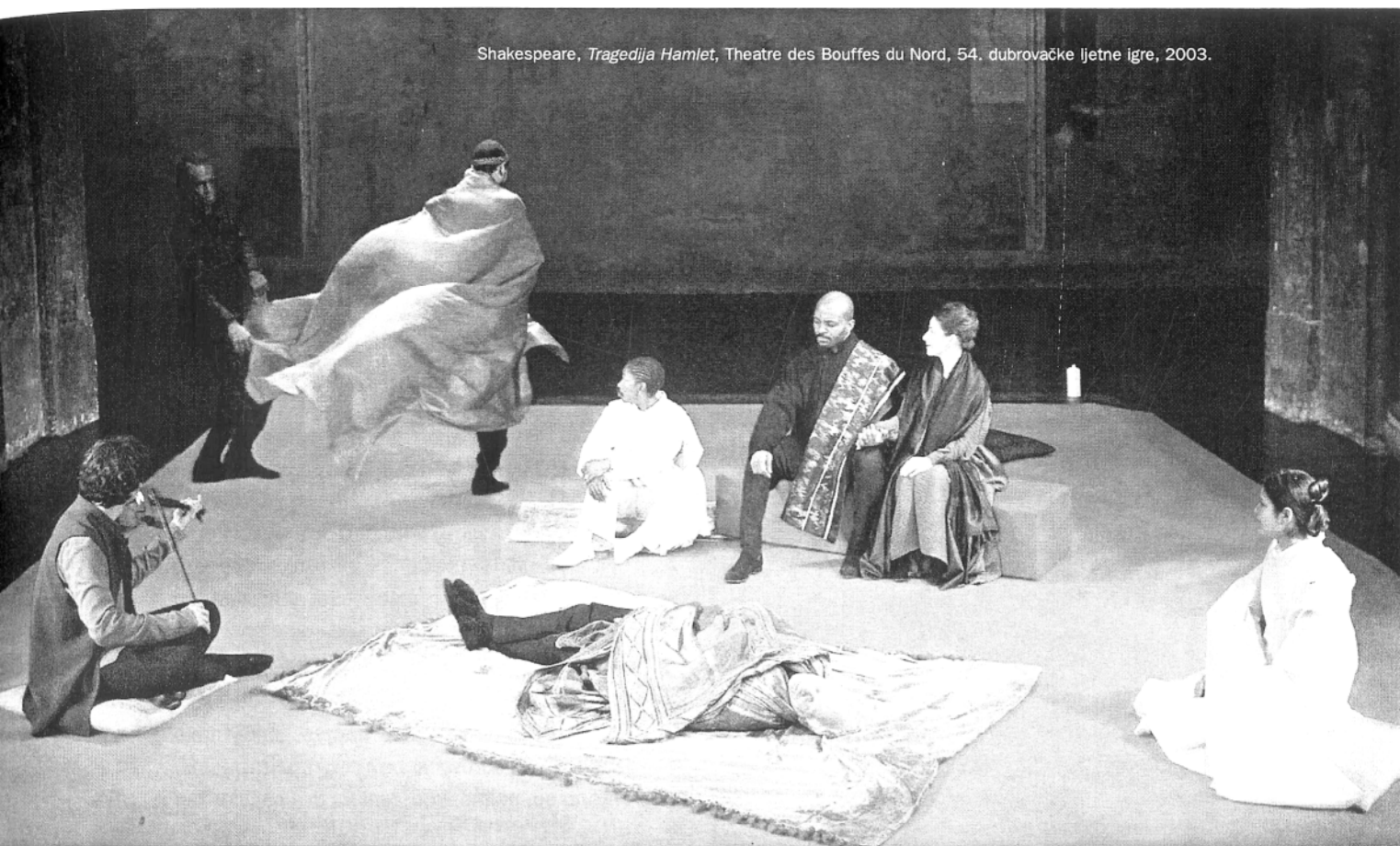
DRAMA

nove odnose između scene i gledališta te kazalište pretvarali u instrumente svojih snova. Ali nitko prije Brooka nije uspio na tako smioni način transformirati jezik kazališta i učiniti ga razumljivim u europskim prijestolnicama i u afričkim selima, na svakom prostoru gdje su njegovi glumci s magičnim uvjerenjem interpretirali dramske tekstove koji su postajali univerzalnim primjerima gledateljevih realnih opsesija. Putujući od mjesta do mjesta, od kulture do kulture, od jezika do jezika, Brook je iznova osvajao realne i fiktivne prostore, ulazeći u izravno sučeljavanje sa sredinom i vremenom u kojem se nalazio. Stoga njegove izvedbe imaju ne samo teatrološku nego i fenomenološku vrijednost, one su izraz trenutačne upitnosti svijeta koji još uvijek vjeruje da svoje probleme može riješiti u kazalištu.

Za Petera Brooka teatar nikada nije bio dovršeno mjesto, zadani okvir u koji redatelj samo upisuje svoje interpretacije, forma koju je moguće s nekim pomacima iznova umnažati. Teatar za njega znači prazan prostor u kojem vladaju imperativi neprekidnog istraživanja i izna-

laženja novih rizika, postavljanja pitanja bez nužne potrebe da se na njih pronađu odgovori. Postoji uvijek zapanjivost i ponovno zamišljanje forme, ona snovitost utemeljena na neprestanom promišljanju razloga kazališne umjetnosti. Upravo se po tome Brook i razlikuje od ostalih umjetnika, a njegove predstave nude neočekivano uzbuđenje svakome tko u kazalištu ne traži zabavu ili zaborav i koji nije prestao zamišljati da se i pomoću kazališta može izmijeniti slika svijeta i to ne kroz njegove globalne ideološke okvire, nego u osobnim, intimnim dramama svakoga od nas.

Zaboravite Shakespearea kako biste ga mogli početi nalaziti – poručuje Peter Brook. Njegov je proces zaboravljanja i ponovnog pronalazjenja šekspirijanskoga rukopisa krenuo od redukcije u svodenju svima dobro poznatog dramskog predloška na temeljne suodnose, što u krajnjoj konzekvenciji dovode do gotovo mitskog ishodišta. Jer u Brookovoj adaptaciji *Hamleta* izostao je zavodljivi melodramatski okvir na kojem su inzistirale mnoge interpretacije, čineći Shakespeareov dramski

tekst nerijetko patetičnim nacrtom za romantično predočavanje tragičnih zapleta i još tragičnijih raspleta.

“Zaustavite na ulici nekoga, bilo koga, i recite mu: ‘Što znate o Shakespeareu?’ Velika je vjerojatnost da odgovor bude: ‘Biti ili ne biti’. Zašto upravo to? Što se krije iza ove male rečenice? Tko ju je izgovorio? U kojim prilikama? S kojim razlozima? Zašto je ta mala rečenica postala besmrtna? Hamleta se postavlja posvuda – kao prosjaka, ženu, bijednika, biznismena, početnika, filmsku zvijezdu, klauna, čak i kao lutku. Hamlet je neiscrpan, bezgraničan. Svako novo desetljeće nudi njegovu analizu, novu koncepciju. Pa ipak *Hamlet* ostaje tajnovit, fascinantan, neiscrpan...”, bilježi Peter Brook.

U Brookovu redateljskom viđenju to je *Hamlet* koji priziva neizbježnu sudbinsku zadanost te geometrijski točno iscrtan nacrt antičkih tragedija, ali se istodobno oslanja na glasove Dalekog istoka u civilizacijskim pozivima koji ne poznaju granicu. Ti istočnjački utjecaji prepoznaju se u odabiru glumaca, fascinantnim kostimima Isseyja Miyakea i Ysabel de Maisonneuve, izgledu sce-

ne i glazbi Antonina Stahlyja, ali i u cjelokupnom ozračju što prati taj iznimno dopadljiv minimalizam u ocrtavanju tragičnih invektiva naše suvremenosti koju je Brook odčitao preko Shakespeareova dramskog predloška.

Ono čime glumac William Nadyland ponajprije osvaja gledatelje u interpretaciji Hamleta jest nesvakidašnja lakoća u kretnjama i govoru te čudesna prezentnost na pozornici. Njegov je Hamlet doista naš suvremenik, sputan žudnjama, nemogućnostima i strahovima koji nas svakodnevno zatječu, slab i jak iz istih razloga, izgubljen u svijetu u kojem se ne mogu raspoznati pravila. I ostali glumci, Bruce Mayers, Emile Abossolo-Mbo, Lilo Baur, Habib Dembele dit Guimba, Richid Djaidani, Veronique Sacri i Antonin Stahly, slijede tu stišanost gesta i glasova u osmišljenom poigravanju s praznim prostorom, onim koji je za Brooka uvijek bio najinspirativniji, a kojega je u ovom slučaju ispunio impresivnom izvedbom *Hamleta*.